

לפני אידויהן פרק ראשון עבודה זרה

ג.

עין משפט
נר מצוה

ב מ"י פ"א מהל' מ"ט
הל' יג סג ע"ג יב
נוש"ע י"ד ס"טו ר"טו
סעיף ו:

(א) ז"ק לת. סנהדרין נ"ג.
(ב) ז"ק לת. [פס.] קדושין
לא. א (ז"ל וזריש).
(ד) [לקמן.ה. שנת.פ.ת.ע"ש].
(ה) ג"י ע"י ואמר חוקיה.
(ו) [שנת.פ.ת.א.] (ז) [ע"י]
מוספות ב"ב ע"י: ד"ה אליהו
ובפירושו רש"י דהכ"ל.
(ח) [לקמן ד: עירובין כ"ב].
(ט) [ז"ל היום לעשותם היום
לעשותם וכו']. (י) [בס"א]:
כתופת]. (יא) [בדלשת לא].
(יב) [שם ב, ג]. (יג) [תהלים ב].
(יד) [וע"י מוס' ימות ס"א].
ד"ה וכן מוס' סנהדרין נ"ג.
ד"ה אלה תמוס' מוס' ע"י: ד"ה
ואין נצט' ומוס' ז"ק לת. ד"ה
אלה ומוס' ב"ב נ"ג. ד"ה
מזין ומוס' מיר נ"ג. ד"ה
[א]. (ט) [שנת.פ.ת.א.].
(ע) [בדלשת שנת.פ.ת.א.].
(פ) [וע"י מוספות כמות
לג: סד"ה אלמלי ומוס'
פסחים נ"ג: ד"ה מה].

לומר שאם מקיימין כו'. התרה זו לא טובתם היא אלא שאין מזוין לקיימין ואם יקיימו לא יקבלו שכר: אם לא זריטי יומם ולינה. אם לא זריטי שכתבתי שמהא נהגת יומם ולינה והיינו תורה דכתיב (יהושע ה) והגית צו יומם ולינה וכתיב (דברים כט) אלה דברי הצרימ: ה' דהשטי ימירה וכתיב צסוף מעשה בראשית לדרשה זו והכי משמע ויהי ערב ויהי בקר יום השטי של ששה בסיון שעמידין ישראל לקבל התורה: השמע דין. מתן תורה: כשלה יראה. שמה לא יקבלו ישראל התורה ותמזור הארץ למהו וכו': ולכסוף. כשקבלו כעשה ונשמע שקטה: נמרו. השליך את הצריס אצונו באור כשדים על שלל קיבלו עליו לעבוד עבודת כוכבים שנאסרה לבני נח ואברהם בן נח הוא שלא היה בשעת מתן תורה ועל שם כך נקרא אמרפל בזכר מעברין (עירובין נ"ג) שאמר והפיל אברהם כבשן האש: שלא נחמד על הגול. דכתיב (מה מלאכת מכל כלי ביתך אפי' סכין אפילו המנך אפילו מחט והסמן הדל צבית חמיו עשרים שנה כשיזאל אצונו נוטל עמו כלי קטן וצני נח נטווו על הגול ועקב קיים: כיוסף שלא נחמד על הצנייה. אשת איש נאסרה לבני נח דכתיב ודבק בנאשתו ולא באשת חזירו (סנהדרין דף נ"ח). ויוסף קיים: ואלוהו בן ברקאל לא גרסינו דשיראל הוה כדמפרשין כבשן נחמד כשהשומעין (דף ע"ו): ערב שבת. בעולם הזה: היום לעשותם. בעולם הזה: ולא נמחו. דלמי יכול לעשותם לעולם הבא: כטרוניא. בעליה: כראש גגו. רוב תשמישתן על הגגות שאין גגותיהן משופעין: מקדיר. [לשון נוקב כלומן] מנקבת כח חוס גדול כמו מקדירין כהרים דעירובין (דף נ"ח). ענין נקב וחתך: כסופת סמו. שנהגת ומוסכת עד שלשה חדשים עד יום תקופת תשרי הו"א תקופת תמוז: נסקה את מוסרוימו. על ה' ועל משיחו קאמר לע"ל כדכתיב (למה רגשו גוים ולאוומים יהגו ריק כלומר ננתקה מנות סוכה שהטילו עלינו:

כהנים וזרים וישראלים לא נאמר אלא האדם. משמע הכא דעובדי כוכבים נמי קרוין אדם ותימה דהא אמר בעלמא (ב"מ דף ק"ד:) דאין קצרי עובדי כוכבים מוטמאין בזהל משום דכתיב אדם כי ימות בזהל אדם קרוים אדם כי ימות בזהל אדם (יחזקאל ל) ואתן לאני לאן מרעימי אדם אדם אדם קרוים אדם ולא עובדי כוכבים קרוין אדם ואור"ת דיש לחלק בין אדם להאדם ולא קשיא מהא דכתיב גבי חירס (יחזקאל כח) ואמה (צ"ן) אדם ולא אל ציד ממלךך דאינו אומר כן לקרותו אדם בלשון חשיבות אלא לגנותו בלשון ציון ושפלות והא דכתיב צקום עלינו אדם רובה לומר אדם ולא מלך ומדריש גבי המן (מגילה י"ב) א"י ר"ל צקום עלינו אדם והא דכתיב מה יעשה לי אדם ר"ל אדם שהוא צוי וא"ת הא אמר צפרק השולל (גיטין דף מ"ג) יש קנין לעובד כוכבים צפרק ישראל לחפור זה שימין ומערוה שנאמר והארץ נתן לבני אדם ואומר ר"ת דעובדי כוכבים נמי מיקרי בני אדם שרובה לומר בני אדם הרשון וצפרק שר שנגח ארבעה וחמשה (ז"ק דף ל"ח). הארבעה: שאפ"ל עובד כוכבים ועוסק בתורה. פי' כשעבד מנות שלהם דאלו כשאר מנות אמריין כסנהדרין פרק ד' מיתות (דף נ"ט). עובד אלילים העוסק בצורה חייב מיתה: הרי הוא כבהן גדול. להכי נקט כהן גדול משום דכתיב יקרה היא מפנינים ודרישין (הר"ט דף י"ג). מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים גבי ממוז ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ אצל עובד כוכבים העוסק בתורה הוא ככהן גדול: גדול המצווה ועושה. פי' מפני שהוא דואג תמיד לנטל יצרו ולקיים מנות צוראו: נוגעים בעדותן הן. וא"ת והרי ראייה גדולה שקיימו שהרי שמים וארץ קיימים הם וי"ל דאין חוששין צו הראייה דאין אב מעיד על צנו ועוד י"ל שם קיימים ממה שקבלו כדאמר אס ישראל מקבלים: יום הששי. תימה למ"ד (ס' דלס דנכדנכר לא עבודת כוכבים הוא אלא אנדרטי עשו לכבוד המלך ובהכי ניחא דנקט גבי אברהם שלא עבד עבודת כוכבים וצננניה מישאל ועוריה שלא השתחוו לאל ויחא נמי הא דאמרין צפרק אלו נערוה (כמות דף ג'). אלמלי נגדו להמניה מישאל ועוריה פלחו לאלמא ואילו היה עבודת כוכבים ממש חס ושלוס כי מדאגת שום יסורין שבעולם לא היו משתחוים לאלס כר' חנינא בן תרדיון (לקמן י"ח) ששמו

מוסף רש"י

אלא האדם. ר"מ דלית ליה אדם קרוין אדם, ור"ש הא דדרש לה נמסקת ימות (סנהדרין ע"ג). יום הששי. מאי ערב ויהי בקר של נמך מעשה בראשית. בלמד שהנהגה כר' השטי משמע השטי המיוחד בנפשו אמה דלאמריין בעלמא (חולין צ"ב) היך המיומנ, אף לאן ויהי ערב ויהי בקר של נמך בראשית תלו ציום השש, והא ר' צמיון שנתנה צו ציה נמי הא (שבת פ"ח). בתחלה. קודם שאמרו ישאל נעשה ונשמע, יראה. שמה לא יקבלו ויחזור העולם למהו וצבו כד"ל, ולבסוף. כשקבלו (ש"ס). ולא לחתור לעשותם. דאין מנות לעמד (לקמן ד'). שלאחר מיתה לעמד לכל אס כל לקיים מנות אצו מועיל, דמי שטרם עבד שנת יאלל בשנת (שורבין כ"ב).

רבינו חננאל

ומנל דלא קיימום דכתיב עמד וימרדו ארץ ראה ויחור גרים וגו' ותני רב יוסף ראה שלא קיימו שבט מצות. תניא היה רבי מאיר אומר מנין שאפי' עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא כישיראל שגא' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כתיב ליום וישראלים לא נאמר אלא אדם וכר עד יבאו מכם ועידו בישראל שקיימו את התורה יבא נמרוד ועיד על אברהם שלא נחמד על עבודת כוכבים. לכן יעיד ביעקב שלא נחמד על הגול. אשת פוטיפר ותני ביוסף שלא נחמד על העבירה. דרוש יעיד בניאל שלא נחמד על התפלה. נבוכדנצר יעיד בחנייה מישאל ועוריה שלא השתחוו לצלם. אליפז התימני ובלדד השחוי וצופר הנעמתי ואליהוא בן ברקאל הבזי יעידו בישראל שקיימו את התורה שנאמר יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו עובדי כוכבים. אומרים רבש"ע תנה לנו את התורה

תורה אור השלם

1. ושמרתם את הקדש ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם וי' ויקרא יח א' 2. ואמר אל פרעה פה אמר י' בני בכר וישאל: שמו ד כר 3. בה אמר י' אם לא בריתי יומם ולינה תקות שמים ארץ לא שומתי ירימו לג בה 4. וקרא אליהם את כל אשר עשה ודבה טוב מאד וחי ערב ויחי בקר יום הששי: כראשית א לא משמים השמעת דין ארץ וראה ושמעתה תהלים ט ע ט 6. כל הגוים נקבצו ויחדו וראשו לאימי מי בדם יגיד זאת וראשנות ישמענו יתנו עידיהם ויצדקו וישמעו ויאמרו אמת. ישעיהו מג ט 7. ושמרתם את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוה היום לעשותם: דברים ז י א 8. ונתקה את מוסרותימו וישליכה ממנו עבתימו: תהלים ג ב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יבא וכו' וכן הנידון. וכן כפסחים דף ס"ט ע"ב נמתי' וזמן שנה בשנת: ד"ה היום וכו' תימה אנשי יריחו. ע"י פסחים טו ע"א:

לומר שאם מקיימין כו'. התרה זו לא טובתם היא אלא שאין מזוין לקיימין ואם יקיימו לא יקבלו שכר: אם לא זריטי יומם ולינה. אם לא זריטי שכתבתי שמהא נהגת יומם ולינה והיינו תורה דכתיב (יהושע ה) והגית צו יומם ולינה וכתיב (דברים כט) אלה דברי הצרימ: ה' דהשטי ימירה וכתיב צסוף מעשה בראשית לדרשה זו והכי משמע ויהי ערב ויהי בקר יום השטי של ששה בסיון שעמידין ישראל לקבל התורה: השמע דין. מתן תורה: כשלה יראה. שמה לא יקבלו ישראל התורה ותמזור הארץ למהו וכו': ולכסוף. כשקבלו כעשה ונשמע שקטה: נמרו. השליך את הצריס אצונו באור כשדים על שלל קיבלו עליו לעבוד עבודת כוכבים שנאסרה לבני נח ואברהם בן נח הוא שלא היה בשעת מתן תורה ועל שם כך נקרא אמרפל בזכר מעברין (עירובין נ"ג) שאמר והפיל אברהם כבשן האש: שלא נחמד על הגול. דכתיב (מה מלאכת מכל כלי ביתך אפי' סכין אפילו המנך אפילו מחט והסמן הדל צבית חמיו עשרים שנה כשיזאל אצונו נוטל עמו כלי קטן וצני נח נטווו על הגול ועקב קיים: כיוסף שלא נחמד על הצנייה. אשת איש נאסרה לבני נח דכתיב ודבק בנאשתו ולא באשת חזירו (סנהדרין דף נ"ח). ויוסף קיים: ואלוהו בן ברקאל לא גרסינו דשיראל הוה כדמפרשין כבשן נחמד כשהשומעין (דף ע"ו): ערב שבת. בעולם הזה: היום לעשותם. בעולם הזה: ולא נמחו. דלמי יכול לעשותם לעולם הבא: כטרוניא. בעליה: כראש גגו. רוב תשמישתן על הגגות שאין גגותיהן משופעין: מקדיר. [לשון נוקב כלומן] מנקבת כח חוס גדול כמו מקדירין כהרים דעירובין (דף נ"ח). ענין נקב וחתך: כסופת סמו. שנהגת ומוסכת עד שלשה חדשים עד יום תקופת תשרי הו"א תקופת תמוז: נסקה את מוסרוימו. על ה' ועל משיחו קאמר לע"ל כדכתיב (למה רגשו גוים ולאוומים יהגו ריק כלומר ננתקה מנות סוכה שהטילו עלינו:

ומניחין